

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังในการพัฒนาการผลิตใหม่ของสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงไหมบ้านทุ่งแสม ตำบลหนองขาม อำเภอนอนหง้าไช จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาถึง 1) ข้อมูลข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกรผู้เลี้ยงไหม บ้านทุ่งแสม อำเภอนอนหง้าไช จังหวัดสุพรรณบุรี 2) สภาพการผลิตไหมของกลุ่มผู้เลี้ยงไหมบ้านทุ่งแสม 3) ความรู้ในการพัฒนาการผลิตไหม 4) ความคาดหวังในการพัฒนาการผลิตไหมของกลุ่มผู้เลี้ยงไหมบ้านทุ่งแสม 5) ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพปัจจัยบางประการในการพัฒนาการผลิตไหม และความรู้ในการผลิตไหมกับความคาดหวังในการพัฒนาการผลิตเกษตรกร และ 6) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพการผลิตไหมใหม่ของเกษตรกร การวิจัยทำการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงไหมบ้านทุ่งแสม ตำบลหนองขาม อำเภอนอนหง้าไช จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวนทั้งสิ้น 52 คน เครื่องมือที่ใช้เป็น แบบสัมภาษณ์ สถิติเชิงพรรณนาที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนสถิติเชิงอนุมานที่ใช้ในการพิสูจน์สมมุติฐาน คือ การวิเคราะห์ค่าสัมพัทธ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ไพรดักโมเมนต์

ข้อมูลพื้นฐานบางประการของสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงไหม

สมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงไหมบ้านทุ่งแสม สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 67.3 และ เป็นเพศชายร้อยละ 32.7 อายุเฉลี่ย 47 ปี สมาชิกส่วนมากจบการศึกษาภาคบังคับมากที่สุด ร้อยละ 86.6 สามารถอ่านออกเขียนได้ ร้อยละ 75.0 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5 คน จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงานในการเลี้ยงไหมเฉลี่ย 3 คน จำนวนสมาชิกที่อยู่ในวัยพึ่งพิงเฉลี่ย 1 คน แรงงานที่ช่วยในการเลี้ยงไหมเฉลี่ย 4 คน รายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 321,867.99 บาทต่อครัวเรือนต่อปี รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 49,933.3 บาทต่อครัวเรือนต่อปี รายได้รวมของสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงไหมเฉลี่ย 328,479.52 บาทต่อครัวเรือนต่อปี อาชีพหลักส่วนใหญ่ คือ การเลี้ยงไหม อาชีพรองที่พบมากที่สุด คือ ทำไร่ การเป็นสมาชิกกลุ่มในท้องถิ่น พบว่า เกษตรกรทุกคนเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆในชุมชน โดยเป็นสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงไหมมากที่สุด ร้อยละ 38.2 เหตุผลในการเป็นสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงไหมมากที่สุด คือ การได้รับสวัสดิการที่ดีจากกลุ่ม ร้อยละ 27.8

แหล่งข่าวสารด้านการเลี้ยงไหมที่เป็นสื่อบุคคลที่พบมากที่สุด คือ เพื่อนบ้านและญาติพี่น้อง สื่อมวลชนที่พบมากที่สุด คือ การฟังรายการข่าวสารทางการเกษตรจากวิทยุโทรทัศน์ และสื่อ กิจกรรมที่พบมากที่สุด คือ การไปศึกษาดูงานของหน่วยงานเอกชน โดยเฉพาะจากบริษัทจุลไหมไทย

สภาพการผลิตไหมของสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงไหม

เกษตรกรมีประสบการณ์เฉลี่ยในการเลี้ยงไหม 12 ปี ช่วงเวลาที่ใช้ในการเลี้ยงไหมมี 2 ช่วง คือ ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมีนาคม เกษตรกรเลี้ยงไหมพันธุ์จุลเบอร์ 1 และในช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนตุลาคม เกษตรกรเลี้ยงไหมพันธุ์จุลเบอร์ 6 สถานที่เลี้ยงไหมเกษตรกรเลี้ยงไหมในโรงเลี้ยงไหมทั้งหมด ลักษณะการเลี้ยงไหมจะเลี้ยงไหมเป็นรุ่นๆ มีการพักโรงเลี้ยงมากที่สุดร้อยละ 61.5

แหล่งที่มาของวัตถุดิบ แบ่งออกเป็น 3 แหล่ง คือ 1) การผลิตได้เอง เกษตรกรสามารถผลิตใบหม่อนได้เองทั้งหมด 2) การซื้อจากชุมชน เกษตรกรซื้ออุปกรณ์จากจากชุมชนมากที่สุด คือ จ่อ ร้อยละ 67.3 และ 3) การซื้อจากภายนอกชุมชน เกษตรกรซื้อ ตะกร้าสำหรับเก็บใบหม่อน มากที่สุด ร้อยละ 94.5

จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ช่วยเลี้ยงไหมเฉลี่ย 3 คน โดยเป็นแรงงานประจำเฉลี่ย 2 คน เป็นแรงงานครั้งคราวเฉลี่ย 1 คน แรงงานจ้าง พบว่า เกษตรกรไม่มีการจ้างแรงงานประจำในการเลี้ยงไหมร้อยละ 98.1 แรงงานจ้างชั่วคราวในการเลี้ยงไหม ส่วนมากมีจำนวน 1-2 คน ร้อยละ 44.2

องค์ความรู้ในการพัฒนาการผลิตไหมแบ่งชนิดขององค์ความรู้ในการพัฒนาการผลิตไหม ได้ 2 ประเภท 1) การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่องของหนอนไหม พบว่า เกษตรกรใช้ภูมิปัญญาในเรื่องของการให้อาหารหนอนไหม การสังเกตนิสัยของหนอนไหม การขยายพื้นที่เลี้ยงไหม และการเขย่าใบหม่อนให้หนอนไหมหล่นลงตาข่าย สำหรับใบหม่อน พบว่า เกษตรกรไม่มีการใช้ องค์ความรู้ในด้านของภูมิปัญญาชาวบ้าน เกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการเลี้ยงไหม เกษตรกรใช้ภูมิปัญญาในเรื่องของการใช้เกี่ยวเกี่ยวใบหม่อน ขึ้นเลี้ยงไหม ใช้เชือกขึงเวลาถ้ำมูลไหม จ่อหมุน การใช้ไม้ที่ลักษณะคล้ายมือเหย้งไหมออกจากจ่อ ลนจ่อด้วยไฟ และการใช้กรรไกรตัดกิ่งแต่งหม่อน 2) การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ในเรื่องของหนอนไหมนั้น เกษตรกรใช้หนอนไหมจาก

บริษัทจุลไหมไทย สำหรับไหม่อนที่เป็น เทคโนโลยีสมัยใหม่ พบว่า เกษตรกรให้ความสำคัญในการเปลี่ยนพันธุ์ไหม่อน เครื่องมือที่ใช้ในการเลี้ยงไหม เกษตรกรใช้เครื่องตัดหญ้าตัดแต่งแปลงไหม่อนมากที่สุด เครื่องลอกใยไหม และใช้สว่านปั่นใยออกจากจ่อ

แหล่งขายรังไหม เกษตรกรขายรังไหมให้กับบริษัทจุลไหมไทยทั้งหมด

แหล่งให้คำปรึกษาด้านการเลี้ยงไหม เกษตรกรปรึกษาความรู้ในการเลี้ยงไหมจากเจ้าหน้าที่เอกชนและเพื่อนบ้าน

แนวโน้มในการเลี้ยงไหม พบว่า เกษตรกรจะยังคงเลี้ยงไหมจำนวนเท่าเดิมไม่เปลี่ยนแปลงมากที่สุด

ความรู้ในการพัฒนาการผลิตไหมของสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงไหม

ระดับความรู้ของเกษตรกรในเรื่องของการพัฒนาการผลิตไหม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง คือร้อยละ 67.31 รองลงมา คือ ระดับความรู้ดี ร้อยละ 17.3 และความรู้ระดับต่ำ ร้อยละ 15.4 ระดับคะแนนความรู้มากที่สุด เท่ากับ 24 คะแนน คะแนนความรู้น้อยที่สุด เท่ากับ 6 คะแนน และคะแนนความรู้เฉลี่ย เท่ากับ 15.3 คะแนน

ประเด็นความรู้ทั้งหมด 5 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 24 ประเด็นย่อย ความรู้ที่เกษตรกรตอบได้ถูกต้องเกินร้อยละ 75.0 มี 7 ประเด็นย่อย เรียงลำดับจากน้อยไปมาก คือ 1) ระยะเวลาใดที่มีความเหมาะสมในการเลี้ยงหนอนไหมที่สุด ร้อยละ 79.6 รองลงมา คือ 2) หนอนไหมที่มีสุขภาพที่แข็งแรงและให้เส้นไหมดี ผู้เลี้ยงไหมควรปฏิบัติอย่างไร 3) เกษตรกรผู้เลี้ยงไหมปฏิบัติอย่างไร จึงจะมีเวลาทำความสะอาดโรงเลี้ยงไหมเท่ากัน คือ ร้อยละ 73.1 4) เพราะเหตุใดเกษตรกรผู้เลี้ยงไหม นิยมนำเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นเมืองมาทอผ้าเป็นเส้นพุ่ง 5) ไหมพันธุ์ใดที่ให้อะไรไหมสีจำปา 6) เกษตรกรผู้เลี้ยงไหมควรสร้างโรงเลี้ยงไหมอย่างไร จึงจะทำให้มีแสงแดดส่องถึงตัวไหมเท่ากัน และ 7) หนอนไหมจะมีลักษณะอย่างไรเมื่อถูกแมลงวันทำลายเท่ากัน ร้อยละ 71.2 ตามลำดับ

สำหรับการปฏิบัติในเรื่องของการพัฒนาการผลิตไหม มีทั้งหมด 5 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 24 ประเด็นย่อย พบว่า เกษตรกรที่ปฏิบัติได้ถูกต้องเกษตรกรมีการปฏิบัติที่ถูกต้องมากกว่าร้อยละ 75.0 มีทั้งหมด 12 ประเด็นย่อย เรียงลำดับจากน้อยไปมาก คือ 1) ใช้เส้นใยจากพันธุ์ไทยพื้นเมืองมาทอผ้า 2) ช่วงเวลาที่มีความเหมาะสมกับการเลี้ยงไหมมากที่สุดคือ ช่วงปลายฝนต้นหนาว 3) การคัดแยกและเลือกรังไหมก่อนจำหน่าย 4) มีการเลือกสถานที่ตั้งโรงเลี้ยงไหมที่มีความเหมาะสม โรงเลี้ยงมีความสะอาด ปฏิบัติงานสะอาด และอยู่ไม่ไกลจากสวนหม่อน 5) ใช้ขนไก่ เชี่ยวตัวไหมเมื่อทำการถ่ามูลไหม วัย 40 ชั่วโมง 6) มีการกำจัดแมลงวันก้นขนที่เข้าทำลายตัวหนอนไหม 7) แยกตัวหนอนไหมที่มีจุดดำที่ผิวหนัง ลำตัวบวมออกจากโรงเลี้ยงไหม 8) มีการป้องกัน แมลงวันวางไข่บนตัวหนอนไหม 9) ผู้เลี้ยงไหมที่เลี้ยงไหมโดยวิธีการกางมุ้งเลี้ยงไหม มีการใช้น้ำมันเครื่องทาที่ขาชั้นเลี้ยงไหม เพื่อป้องกันมดเข้ามากัดตัวหนอนไหม 10) เก็บรังไหมออกจากจ่อ โดยการที่ค่อยๆ แคะรังไหมออกเพราะว่าหนอนไหมนั้นยังอ่อนอยู่เท่ากัน คือ ร้อยละ 100.0 รองลงมา คือ 11) มีการเตรียมแปลงปลูกหม่อนก่อนการเลี้ยงไหม ประมาณ 3-4 เดือน ร้อยละ 98.1 และ 12) เลือกสถานที่จัดตั้งโรงเลี้ยงไหมที่โรงเรือนนั้นตั้งอยู่ไม่ห่างจากสวนหม่อนมากเกินไป ร้อยละ 78.8 ตามลำดับ

ความรู้และการปฏิบัติในการพัฒนาการผลิตไหมตามมาตรฐานการผลิต พบ เกษตรกรมีความรู้และการปฏิบัติที่เหมาะสมแล้ว 16 ประเด็นย่อย ดังนี้ 1) เหตุใดรังไหมพันธุ์ไทยพื้นเมืองไม่สามารถสาวด้วยเครื่องจักรได้ 2) การเตรียมจ่อกระดังก็ใบ จึงจะเพียงพอกับปริมาณของตัวหนอนไหม พันธุ์ไทยพื้นเมือง 1 แผ่น 3) ใช้วัสดุใดเชียวตัวไหมเมื่อทำการถ่ามูลไหม วัย 40 ชั่วโมงที่สุด 4) การเตรียมแปลงปลูกหม่อนก่อนการเลี้ยงไหม 5) ควรเตรียมจ่อกระดังก็ใบ จึงจะเพียงพอกับปริมาณของตัวหนอนไหม พันธุ์ลูกผสมต่างประเทศ 1 แผ่น 6) ใช้สารเคมีชนิดใดฉีดพ่น และอบอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงไหม 7) ระยะเวลาใดที่มีความเหมาะสมในการเลี้ยงหนอนไหมที่สุด 8) ควรปฏิบัติอย่างไรก่อนจำหน่ายรังไหม เพื่อที่จะจำหน่ายรังไหมแล้วได้ราคาที่สูงที่สุด 9) การปฏิบัติกับหนอนไหมให้มีสุขภาพที่แข็งแรงและให้เส้นไหมดี 10) ลักษณะหนอนไหมที่ถูกแมลงวันทำลาย 11) วิธีการเลี้ยงไหมโดยการกางมุ้ง ใช้วิธีใดป้องกันมดเข้ามากัดหนอนไหม 12) แมลงศัตรูไหม 13) วิธีการเข้าทำลายหนอนไหมของแมลงวัน 14) ลักษณะรังไหมที่ดี 15) การแคะรังไหมออกจากจ่อ และ 16) การทำความสะอาดจ่อที่ใช้ในการเลี้ยงไหมเวลาใดจึงจะเหมาะสม

เกษตรกรมีความรู้และการปฏิบัติที่ต้องการแก้ไข พบ 8 ประเด็นย่อย ดังนี้ 1) เหตุใดเกษตรกรผู้เลี้ยงไหม นิยมนำเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นเมืองมาทอผ้าเป็นเส้นพุ่ง 2) ไหมพันธุ์ใดที่ให้รังไหมสีจำปา 3) เหตุผลที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไหมนิยมนำเส้นไหมที่สาวด้วยเครื่องจักรมาทำเป็นเส้นยืนในการทอผ้า 4) เหตุใดไหมพันธุ์ลูกผสมต่างประเทศถึงให้ผลผลิตของเส้นไหมที่มากกว่าพันธุ์ไทยพื้นเมือง 5) ควรพิจารณาเลือกสถานที่จัดตั้งโรงเลี้ยงไหมอย่างไร 6) การพิจารณาสร้างโรงเลี้ยงไหมอย่างไร จึงจะทำให้มีแสงแดดส่องถึงตัวไหม 7) การทำความสะอาดโรงเลี้ยงไหม และ 8) การเว้นระยะการใช้โรงเลี้ยงไหม

ภาวะผู้นำ ภาวะสมาชิกกลุ่มและบรรยากาศกลุ่ม

ภาวะผู้นำ ภาวะสมาชิกกลุ่มและบรรยากาศกลุ่ม ที่มีผลต่อการพัฒนาการเลี้ยงไหม ดังนี้

1) บทบาทที่ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

บทบาทที่ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับภาวะผู้นำในด้านความกล้าหาญ พบว่า สมาชิกกลุ่มเกือบทั้งหมด คือ ร้อยละ 98.1 ระบุว่าประธานกลุ่มมีการปฏิบัติทุกครั้ง เกี่ยวกับเรื่อง เมื่อเกิดภาวะวิกฤตผู้นำสามารถที่จะปฏิบัติงาน/หน้าที่ต่อไปอย่างมั่นคง เมื่อเจอปัญหาที่ต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วนผู้นำสามารถที่จะปฏิบัติกิจกรรมต่อไปได้ และมีความรับผิดชอบในสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นภายในกลุ่ม

บทบาทที่ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับภาวะผู้นำในด้านความซื่อสัตย์ พบว่า สมาชิกทั้งหมดระบุว่าประธานกลุ่มมีการปฏิบัติทุกครั้ง เกี่ยวกับเรื่อง ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนจากกิจกรรมของกลุ่ม และไม่เห็นแก่ตัวเอง เห็นประโยชน์ของกลุ่มเป็นหลัก นอกจากนี้สมาชิกระบุว่า ประธานกลุ่มไม่คิดคดโกงสมาชิกกลุ่ม ร้อยละ 98.1

บทบาทที่ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับภาวะผู้นำในด้านความยุติธรรม พบว่า สมาชิกทั้งหมดระบุว่าประธานกลุ่มมีการปฏิบัติทุกครั้ง เกี่ยวกับเรื่อง มีความไม่ลำเอียงหรืออคติต่อกลุ่ม มีความมั่นคงในการดูแลและรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มเสมอ และดูแลเอาใจใส่สมาชิกในกลุ่มทุกคนได้อย่างทั่วถึง

บทบาทที่ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับภาวะผู้นำในด้านการเปิดรับข่าวสาร พบว่า สมาชิกทั้งหมดตระหนักว่าประธานกลุ่มมีการปฏิบัติทุกครั้ง เกี่ยวกับเรื่อง ผู้นำได้นำเทคโนโลยีใหม่ๆมาใช้ในการพัฒนากิจกรรมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ และศึกษาความรู้จากแหล่งต่างๆเพื่อใช้ในการพัฒนากิจกรรมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังพบเกษตรกรที่ระบุว่าประธานกลุ่มมีการปฏิบัติทุกครั้ง มีการติดต่อประสานงานจากแหล่งความรู้ภายนอก เพื่อนำข้อมูลใหม่ๆให้กับกลุ่มอยู่เสมอ ร้อยละ 96.2

2) บทบาทที่ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับภาวะสมาชิกกลุ่ม

บทบาทที่ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับภาวะสมาชิกกลุ่มในด้านการกระตือรือร้น พบว่า สมาชิกทั้งหมดตระหนักว่า สมาชิกกลุ่มมีการปฏิบัติทุกครั้ง เกี่ยวกับเรื่อง มีความสนใจในกิจกรรมของกลุ่มเสมอ มีความต้องการในการพัฒนาการทำงาน/ปฏิบัติงานกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 98.1 และ ร่วมกันทำงานกลุ่มจนประสบความสำเร็จ ร้อยละ 96.2

บทบาทที่ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับภาวะสมาชิกกลุ่มในด้านการให้การสนับสนุนงานกลุ่ม พบว่า สมาชิกทั้งหมดตระหนักว่า สมาชิกกลุ่มมีการปฏิบัติทุกครั้ง เกี่ยวกับเรื่อง สมาชิกกลุ่มรับรู้และตอบสนองกับงานของกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้สมาชิกระบุว่า สมาชิกกลุ่มให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของกลุ่มเสมอ ร้อยละ 94.2 และ สมาชิกกลุ่มร่วมมือกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 88.5

บทบาทที่ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับภาวะสมาชิกกลุ่มในด้านความซื่อสัตย์ของสมาชิก พบว่า สมาชิกเกือบทั้งหมดตระหนักว่า สมาชิกกลุ่มมีการปฏิบัติทุกครั้ง เกี่ยวกับเรื่อง สมาชิกกลุ่มมีการดำเนินงาน/กิจกรรมกลุ่มที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความโปร่งใสตรวจสอบได้ ร้อยละ 96.2 สมาชิกกลุ่มไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนจากกิจกรรมของกลุ่ม ร้อยละ 69.2 และ สมาชิกกลุ่มไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเห็นประโยชน์ส่วนรวมของกลุ่มเป็นหลัก ร้อยละ 67.3

3) บทบาทที่ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับบรรยากาศกลุ่ม

บทบาทที่ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับโครงสร้างของกลุ่ม พบว่า สมาชิกทั้งหมดตระหนักว่า สมาชิกกลุ่มมีการปฏิบัติทุกครั้ง เกี่ยวกับเรื่อง กลุ่มมีการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย กฎเกณฑ์ และ ขั้นตอนในการดำเนินงานกลุ่มอย่างชัดเจน ผู้นำและสมาชิกกลุ่มทราบหน้าที่และข้อปฏิบัติงานของตนเองอย่างชัดเจน และกลุ่มมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงระบบการทำงานให้ความทันสมัยอยู่

เสมอ

บทบาทที่ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการลดความขัดแย้ง พบว่า สมาชิกทั้งหมดระบุว่า สมาชิกกลุ่มมีการปฏิบัติทุกครั้ง เกี่ยวกับเรื่อง กลุ่มมีการจัดตั้งเวทีสนทนาภายในกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสทำความเข้าใจในข้อขัดแย้งบางอย่างที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มเสมอ และกลุ่มมีการจัดประชุม เพื่อให้สมาชิกทราบสภาพปัญหา และกำหนดแนวทางในการพัฒนา/แก้ไขปัญหาย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้สมาชิกระบุว่า กลุ่มมีการกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหานั้นที่ เมื่อกลุ่มเกิดปัญหาหรือความขัดแย้งขึ้นภายในกลุ่ม ร้อยละ 98.1

บทบาทที่ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน พบว่า สมาชิกเกือบทั้งหมดระบุว่า สมาชิกกลุ่มมีการปฏิบัติทุกครั้ง เกี่ยวกับเรื่อง สมาชิกกลุ่มมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ร้อยละ 96.2 สมาชิกกลุ่มร่วมมือกันแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 94.2 และแนวคิดในการปฏิบัติงานของสมาชิกกลุ่มนั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ร้อยละ 84.6

ความคาดหวังในการพัฒนาการผลิตใหม่ของสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงไหม

สำหรับความคาดหวังในการพัฒนาการผลิตใหม่ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไหม ประกอบด้วย ปัจจัยในการพัฒนาการผลิต 5 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย 1) พันธุ์ไหม การคัดเลือกครั้งใหม่ ประเด็นคัดเลือกพันธุ์ไหมมี 2 ประเด็นย่อย คือ 1.1) พันธุ์ไหมที่ให้ผลผลิตรังไหมที่สูง และ 1.2) พันธุ์ไหมที่มีความต้านทานต่อโรคสูง 2) วิธีการเลี้ยงไหม แบ่งออกเป็น 5 ประเด็นย่อย คือ 2.1) มีการจัดเตรียมแปลงหม่อนก่อนที่จะมีการเลี้ยงไหม 2.2) มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ที่จะนำไหมมาเลี้ยงไหมก่อนการเลี้ยงไหม เช่น จ่อ ชันเลี้ยงไหม มุ้งเขียว ตาข่าย เป็นต้น 2.3) มีการทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงไหมก่อนที่จะทำการเลี้ยงไหม 2.4) การทำความสะอาดบริเวณ/สถานที่ที่ใช้ในการเลี้ยงไหมก่อนทำการเลี้ยงไหม และ 2.5) การทำความสะอาดโรงเรือนก่อนการเลี้ยงไหม เช่น การฆ่าเชื้อโรยสารเคมี การอบโรงเรือนโดยใช้คลอรีน เป็นต้น 3) วิธีการดูแลไหม ประกอบด้วย 6 ประเด็นย่อย คือ 3.1) มีการให้อาหารตรงตามเวลาของหนอนไหมในแต่ละวัย 3.2) มีการถ่ายมูลไหมก่อนการให้อาหารหนอนไหมทุกครั้ง 3.3) ก่อนการให้ใบหม่อนในแต่ละมือมีการขยายพื้นที่เลี้ยงหนอนไหม 3.4) โรยสารเคมี เช่น ปูนขาว โรยบนตัวหนอนไหมเมื่อเกิดความขึ้นบนตัวหนอนไหม 3.5) การปฏิบัติในโรงเลี้ยงไหม ประกอบด้วย 3 ประเด็นย่อย 3.5.1) โรงเลี้ยงไหมมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก เพื่อไม่มีความชื้น 3.5.2) โรงเลี้ยงไหมมีการป้องกันความ

ร้อนจากแสงแดด อย่างเช่น ใช้วัสดุคลุมโรงเลี้ยงไหมที่ไม่ร้อน ปลูกลูกกับต้นไม้ที่มีร่มเงา เป็นต้น และ 3.5.3) โรงเลี้ยงไหมบุด้วยมุ้งลวดหรือมุ้งในล่อนเพื่อป้องกันแมลงวันลาย และ 3.6) นำใบหม่อนที่เก็บได้จากแปลง ไปเก็บที่ห้องเก็บใบหม่อนที่บุด้วยมุ้งลวดหรือตาข่าย เพื่อที่จะได้ใบหม่อนที่ปราศจากต่อโรคและแมลงวันลาย ก่อนที่จะนำไปเลี้ยงหนอนไหมเสมอ 4) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูไหม ประกอบด้วย 5 ประเด็นย่อย คือ 4.1) มีการคัดเลือกใบหม่อนที่สดและสะอาดมาใช้ในการเลี้ยงหนอนไหม 4.2) ระหว่างที่เลี้ยงไหมมีการทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงอยู่เสมอ 4.3) ระหว่างที่เลี้ยงไหมมีการทำความสะอาดสถานที่ที่เลี้ยงไหมให้สะอาดอยู่เสมอ 4.4) มีการทำความสะอาดร่างกายทุกครั้งก่อนที่จะเข้าโรงเลี้ยงไหม และ 4.5) เมื่อพบหนอนไหมที่แสดงอาการเป็นโรค มีการคัดแยกหนอนไหมที่แสดงอาการออกทันที และ 5) การเก็บรังไหม ประกอบด้วย 5 ประเด็นย่อย คือ 5.1) เก็บหนอนไหมเข้าจ่อ เมื่อหนอนไหมมีลักษณะลำตัวโปร่งใส สายหัวไปมา ถ่ายมูลขนาดใหญ่และนิ่ม 5.2) เก็บรังไหมออกจากจ่อหลังจากที่เก็บหนอนไหมเข้าจ่อแล้วประมาณ 5 วัน 5.3) เมื่อเก็บรังไหมออกจากจ่อแล้ว นำรังไหมที่ได้ไปแผ่กระจายบนชั้นเลี้ยงหรือกระด้งเพื่อลดความชื้น 5.4) มีการคัดแยกรังไหมระหว่างรังไหมดีและรังไหมที่เสีย และ 5.5) นำรังไหมที่สุกไม่เกิน 8 วัน ออกจำหน่ายทุกครั้ง

ความคาดหวังในการพัฒนาการผลิตไหมในเรื่องพันธุ์ไหม พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมดระบุว่า เกษตรกรบางส่วนหวังปฏิบัติทุกครั้ง เกี่ยวกับเรื่อง คัดเลือกพันธุ์ที่ให้ผลผลิตรังไหมที่สูง และคัดเลือกพันธุ์ที่มีความต้านทานต่อโรคสูง ร้อยละ 21.2 นอกจากนี้ยังพบ เกษตรกรที่ระบุว่าไม่หวังที่จะปฏิบัติเลย เกี่ยวกับเรื่อง คัดเลือกพันธุ์ที่ให้ผลผลิตรังไหมที่สูง และคัดเลือกพันธุ์ที่มีความต้านทานต่อโรคสูง ร้อยละ 78.8

ความคาดหวังในการพัฒนาการผลิตไหมในเรื่องวิธีการเลี้ยง พบว่า เกษตรกรทั้งหมดระบุว่า เกษตรกรหวังปฏิบัติทุกครั้ง เกี่ยวกับเรื่อง การจัดเตรียมอุปกรณ์ที่จะนำไหมมาเลี้ยงไหมก่อนการเลี้ยงไหม เช่น จ่อ ชั้นเลี้ยงไหม มุ้งเขียว ตาข่าย เป็นต้น มีการทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงไหมก่อนที่จะทำการเลี้ยงไหม การทำความสะอาดบริเวณ/สถานที่ที่ใช้ในการเลี้ยงไหมก่อนทำการเลี้ยงไหม และการทำความสะอาดโรงเรือนก่อนการเลี้ยงไหม เช่น การฆ่าเชื้อโรยสารเคมี การอบโรงเรือนโดยใช้คลอรีน เป็นต้น นอกจากนี้สมาชิกระบุว่า มีการจัดเตรียมแปลงหม่อนก่อนที่จะมีการเลี้ยงไหม ร้อยละ 96.2

ความคาดหวังในการพัฒนาการผลิตใหม่ในเรื่องวิธีการดูแลใหม่ พบว่า เกษตรกรทั้งหมด ระบุว่า เกษตรกรหวังปฏิบัติทุกครั้ง เกี่ยวกับเรื่อง โรงเลี้ยงใหม่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก เพื่อไม่มีความชื้น และโรงเลี้ยงใหม่ด้วยมุ้งลวดหรือมุ้งในลอนเพื่อป้องกันแมลงวันลาย นอกจากนี้ สมาชิกเกือบทั้งหมดระบุว่า โรงเลี้ยงใหม่มีการป้องกันความร้อนจากแสงแดด อย่างเช่น ใช้วัสดุคลุมโรงเลี้ยงใหม่ที่ไม่ร้อน ปลุกใกล้กับต้นไม้ที่มีร่มเงา เป็นต้น ร้อยละ 98.1 ไรยสารเคมี เช่น ปูนขาว ไรยบนตัวหนอนใหม่เมื่อเกิดความชื้นบนตัวหนอนใหม่ และก่อนการให้ไบหม่อนในแต่ละมือมีการขยายพื้นที่เลี้ยงหนอนใหม่ ร้อยละ 96.2 การให้อาหารตรงตามเวลาของหนอนใหม่ในแต่ละวัย ร้อยละ 84.6 นำไบหม่อนที่เก็บได้จากแปลง ไปเก็บที่ห้องเก็บไบหม่อนที่บุด้วยมุ้งลวดหรือตาข่าย เพื่อที่จะได้ไบหม่อนที่ปราศจากต่อโรคและแมลงวันลาย ก่อนที่จะนำไปเลี้ยงหนอนใหม่เสมอ ร้อยละ 53.8 และมีการถ่ายมูลใหม่ก่อนการให้อาหารหนอนใหม่ทุกครั้ง ร้อยละ 23.1

ความคาดหวังในการพัฒนาการผลิตใหม่ในเรื่องการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูใหม่ พบว่า เกษตรกรเกือบทั้งหมด ระบุว่า เกษตรกรหวังปฏิบัติทุกครั้ง เกี่ยวกับเรื่อง มีการคัดเลือกไบหม่อนที่สดและสะอาดมาใช้ในการเลี้ยงหนอนใหม่ ระหว่างที่เลี้ยงใหม่มีการทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงอยู่เสมอ ระหว่างที่เลี้ยงใหม่มีการทำความสะอาด และเมื่อพบหนอนใหม่ที่แสดงอาการเป็นโรค มีการคัดแยกหนอนใหม่ที่แสดงอาการออกทันที ร้อยละ 98.1 และมีการทำความสะอาดร่างกายทุกครั้งก่อนที่จะเข้าโรงเลี้ยงใหม่ ร้อยละ 51.9

ความคาดหวังในการพัฒนาการผลิตใหม่ในเรื่องการเก็บรังใหม่ พบว่า เกษตรกรทั้งหมด ระบุว่า เกษตรกรหวังปฏิบัติทุกครั้ง เกี่ยวกับเรื่อง เก็บหนอนใหม่เข้าจ่อ เมื่อหนอนใหม่มีลักษณะ ลำตัวโปร่งใส สายหัวไปมา ถ่ายมูลขนาดใหญ่และนิ่ม เก็บรังใหม่ออกจากจ่อ หลังจากเก็บหนอนใหม่เข้าจ่อแล้วประมาณ 5 วัน เมื่อเก็บรังใหม่ออกจากจ่อแล้ว นำรังใหม่ที่ได้ไปแผ่กระจายบนชั้นเลี้ยงหรือกระด้งเพื่อลดความชื้น และมีการคัดแยกรังใหม่ระหว่างรังใหม่ดีและรังใหม่ที่ไม่ดี นอกจากนี้สมาชิกระบุว่า เมื่อพบหนอนใหม่ที่แสดงอาการเป็นโรค มีการคัดแยกหนอนใหม่ที่แสดงอาการออกทันที ร้อยละ 59.6

ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการผลิตใหม่ของสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงไหม

สภาพปัญหาการขาดความรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้อง

ปัญหาของเกษตรกรในเรื่องการขาดความรู้ในการพัฒนาการผลิตใหม่ที่พบมากที่สุดมี 2 ประเด็น โดยมีผู้ระบุถึง ร้อยละ 82.7 คือ การขาดความรู้ในเรื่องคัดเลือกพันธุ์ไหมที่มีความเหมาะสมกับสถานที่/สภาพแวดล้อม และการขาดความรู้ในการคัดเลือกพันธุ์ไหมที่มีความเหมาะสมกับช่วงเวลาที่เหมาะสม (เดือนที่เลี้ยง)

สำหรับปัญหาของการขาดการปฏิบัติที่ถูกต้อง ที่มีผู้ระบุถึงร้อยละ 50.0 พบทั้ง 5 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย

พันธุ์ไหม ประกอบด้วย การคัดเลือกพันธุ์ไหมที่มีความเหมาะสมกับสถานที่/สภาพแวดล้อม และการคัดเลือกพันธุ์ไหมที่มีความเหมาะสมกับช่วงเวลาที่เหมาะสม (เดือนที่เลี้ยง) มีการปฏิบัติไม่ถูกต้องทุกคน

วิธีการเลี้ยง ประกอบด้วย ความเหมาะสมของบริเวณ/สถานที่ที่ใช้ในการเลี้ยงไหม ร้อยละ 75.0 และความเหมาะสมของอุปกรณ์ในการเลี้ยงกับปริมาณของหนอนไหมที่จะใช้ในการเลี้ยงไหม โดยใช้อุปกรณ์ดังกล่าวนี้ (เช่น จ่อ ตะกล้าใส่ใบหม่อน ดาข่าย เป็นต้น) มีผู้ระบุร้อยละ 73.1

วิธีการดูแลรักษา ประกอบด้วย ก่อนที่จะให้ใบหม่อน เกษตรกรผู้เลี้ยงไหมทำการถ่ายมูลของหนอนไหมทุกครั้ง ร้อยละ 100.0 และก่อนที่จะให้ใบหม่อนแก่หนอนไหม เกษตรกรผู้เลี้ยงไหมมีการขยายพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงหนอนไหมทุกครั้ง ร้อยละ 96.2

การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูไหม ประกอบด้วย ในระหว่างที่ทำการเลี้ยงหนอนไหม มีการทำความสะอาดโรงเลี้ยงไหมที่ใช้ในการเลี้ยงไหมเป็นประจำ และในการเข้า-ออกโรงเลี้ยงไหมมีการทำความสะอาดร่างกายก่อนที่จะเข้า-ออกทุกครั้ง มีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 50.0

การเก็บรังไหม ประกอบด้วย การเก็บหนอนไหมออกจากจ่อ (หลังจากที่เก็บหนอนไหมเข้าจ่อแล้วประมาณ 5 วัน) ร้อยละ 73.1 และ และการคัดแยกรังไหมระหว่างรังไหมที่ดีและรัง

ไหมที่เสีย ก่อนที่จะมีการจำหน่ายรังไหม (การคัดเกรดของรังไหม) ร้อยละ 53.8

ปัญหาที่เกี่ยวกับปัจจัยภายในกลุ่ม

ภาวะผู้นำกลุ่ม เกษตรกรขาดการพัฒนาการเลี้ยงไหมของกลุ่มผู้เลี้ยงไหม

ภาวะผู้ตาม ประเด็นที่พบปัญหา คือ สมาชิกภายในกลุ่มขาดความสามัคคีกัน ทำให้กลุ่มนั้นด้อยการพัฒนา ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มขาดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน/กิจกรรมการพัฒนาการผลิตไหม

บรรยากาศกลุ่ม ประเด็นที่พบปัญหา คือ สมาชิกภายในกลุ่มเกิดความขัดแย้งกับกลุ่ม เมื่อกลุ่มเกิดปัญหา สมาชิกภายในกลุ่มไม่ช่วยกันแก้ปัญหา และ สมาชิกกลุ่มไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

แนวทางที่มีผลต่อการพัฒนาการผลิตไหมให้มีคุณภาพ

เกษตรกรต้องการอบรมความรู้ในเรื่องดังกล่าวเกินร้อยละ 50 ทุกประเด็น เรียงตามลำดับ ดังนี้ การจัดเตรียมแปลงหม่อนก่อนการเลี้ยงไหม การตัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงไหม ก่อนที่จะทำการเลี้ยงไหม การทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงไหม และก่อนที่จะทำการเลี้ยงไหม การทำความสะอาดสถานที่/บริเวณที่ใช้ในการเลี้ยงไหม การทำความสะอาดโรงเรือนที่ใช้ในการเลี้ยงไหมก่อนที่จะทำการเลี้ยงไหม การให้อาหารหนอนไหม และการดูแล/การปฏิบัติงานในโรงเลี้ยงไหม มีจำนวนเท่ากัน การทำความสะอาดอุปกรณ์ระหว่างที่ทำการเลี้ยงไหม การถ่ายมูลไหม การขยายพื้นที่ที่ใช้ในการเลี้ยงหนอนไหม การทำความสะอาดสถานที่ที่ใช้ในการเลี้ยงไหม ระหว่างที่ทำการเลี้ยงไหม และการคัดแยกไหมที่แสดงอาการเป็นโรค มีจำนวนเท่ากัน การลดความชื้นบนตัวของหนอนไหม วิธีการเก็บหนอนไหมเข้าจ่อวิธีการเก็บ หนอนไหมออกจากจ่อ วิธีการรักษารังไหม เมื่อเก็บรังไหมออกจากจ่อแล้ว และการคัดแยกรังไหมก่อนการจำหน่าย มีจำนวนเท่ากัน และการคัดเลือกพันธุ์ไหม

การจัดตั้งเวทีสนทนา เกษตรกรต้องการการจัดตั้งเวทีสนทนาในเรื่องของการพัฒนาการผลิต ดังกล่าวเกินร้อยละ 50 ทุกประเด็น เรียงตามลำดับ ดังนี้ การทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงไหม ก่อนที่จะทำการเลี้ยงไหม การทำความสะอาดสถานที่/บริเวณที่ใช้ในการเลี้ยงไหม การทำความสะอาดโรงเรือนที่ใช้ในการเลี้ยงไหมก่อนที่จะทำการเลี้ยงไหม การตัดเตรียม

อุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงไหม ก่อนที่จะทำการเลี้ยงไหม การทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงไหม ก่อนที่จะทำการเลี้ยงไหม การให้อาหารหนอนไหม การถ่ายมูลไหม การขยายพื้นที่ที่ใช้ในการเลี้ยงหนอนไหม การลดความชื้นบนตัวของหนอนไหม การดูแล/การปฏิบัติงานในโรงเลี้ยงไหม การทำความสะอาดอุปกรณ์ระหว่างที่ทำการเลี้ยงไหม การทำความสะอาดสถานที่ที่ใช้ในการเลี้ยงไหม ระหว่างที่ทำการเลี้ยงไหม และการคัดแยกไหมที่แสดงอาการเป็นโรค วิธีการเก็บหนอนไหมเข้าจ่อวิธีการเก็บ หนอนไหมออกจากจ่อ วิธีการรักษารังไหม เมื่อเก็บรังไหมออกจากจ่อแล้ว และการคัดแยกรังไหมก่อนการจำหน่าย และการคัดเลือกพันธุ์ไหม

แหล่งความรู้จากเอกชน เกษตรกรต้องการที่จะได้รับความรู้จากภาคเอกชน พบว่า เกษตรกรต้องการศึกษาจากแหล่งความรู้จากเอกชนเกินร้อยละ 50 ทุกประเด็น เรียงตามลำดับ ดังนี้ การจัดเตรียมแปลงหม่อนก่อนการเลี้ยงไหม การตัดเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงไหม ก่อนที่จะทำการเลี้ยงไหม การทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงไหม ก่อนที่จะทำการเลี้ยงไหม การทำความสะอาดสถานที่/บริเวณที่ใช้ในการเลี้ยงไหม และการทำความสะอาดโรงเรือนที่ใช้ในการเลี้ยงไหมก่อนที่จะทำการเลี้ยงไหม การให้อาหารหนอนไหม การถ่ายมูลไหม การขยายพื้นที่ที่ใช้ในการเลี้ยงหนอนไหม การลดความชื้นบนตัวของหนอนไหม การดูแล/การปฏิบัติงานในโรงเลี้ยงไหม การทำความสะอาดอุปกรณ์ระหว่างที่ทำการเลี้ยงไหม การทำความสะอาดสถานที่ที่ใช้ในการเลี้ยงไหม ระหว่างที่ทำการเลี้ยงไหม การคัดแยกไหมที่แสดงอาการเป็นโรค วิธีการเก็บหนอนไหมเข้าจ่อวิธีการเก็บ หนอนไหมออกจากจ่อ วิธีการรักษารังไหม เมื่อเก็บรังไหมออกจากจ่อแล้ว และการคัดแยกรังไหมก่อนการจำหน่าย และการจัดเตรียมแปลงหม่อนก่อนการเลี้ยงไหม

แนวทางที่มีผลต่อการพัฒนาการผลิตไหมให้มีคุณภาพตามกระบวนการพัฒนากลุ่ม

ความต้องการในการพัฒนาในเรื่องของการอบรมความรู้ พบว่า เกษตรกรต้องการที่จะพัฒนาเกินร้อยละ 50 พบ 13 ประเด็น คือ เกษตรกรมีการอบรมความรู้ในเรื่องเทคนิคทางด้านการพัฒนาเทคโนโลยี วิธีการการเปิดรับข่าวสารทางด้านการเกษตรของผู้นำ เทคนิคการวางแผนการปฏิบัติงาน/กิจกรรมต่างๆของกลุ่ม และเพิ่มศักยภาพของผู้นำ เทคนิค/วิธีการที่ทำให้สมาชิกภายในกลุ่มเกิดความสามัคคีกัน วิธีการเปิดรับข่าวสารที่ถูกต้องและชัดเจน เทคนิค/วิธีการดำเนินงานกลุ่มให้มีประสิทธิภาพ เทคนิค/วิธีการจัดหาแหล่งความรู้ เพื่อเป็นการสนับสนุนแนวทางในการพัฒนาการผลิตไหมของกลุ่ม เทคนิค/วิธีการลดความขัดแย้ง สมาชิกกลุ่มไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน เทคนิคการจัดการประชุม เทคนิค/วิธีการลดความขัดแย้ง/ปัญหา

เกิดขึ้น และหลักการ/วิธีการในการกำหนดหน้าที่และข้อปฏิบัติที่มีความเหมาะสมกับสมาชิกกลุ่ม

การทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการผลิตใหม่ในด้านพันธุ์ใหม่ ที่ควรนำมาพิจารณา คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกกลุ่ม และการสนับสนุนของกลุ่ม ส่วนในด้านวิธีการเลี้ยงไหม ที่ควรพิจารณา คือ กาสันับสนุนของกลุ่ม สำหรับในด้านวิธีการดูแลไหม ที่ควรนำมาพิจารณา คือ ความรู้ นอกจากนี้ในด้านการเก็บรังไหม ที่ควรนำมาพิจารณา คือ ประสบการณ์ในการเลี้ยงไหม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ สามารถได้ข้อเสนอแนะเพื่อที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาการผลิตใหม่ สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานที่สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องในเรื่องหม่อนไหม เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร ศูนย์พัฒนาหม่อนไหม และกรมวิชาการ ดังนี้

1. การพัฒนาการผลิต

1.1) ประเด็นความรู้ที่ต้องมีการพัฒนา

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีความรู้และการปฏิบัติที่ต้องการแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง มี 8 ประเด็นย่อย ประกอบด้วย 1) ใช้เส้นใยจากพันธุ์ไหมพื้นเมืองมาทอผ้า 2) ไหมพันธุ์ไทยเป็นพันธุ์ที่ให้รังไหมสีจำปา 3) ไหมพันธุ์ลูกผสมต่างประเทศให้ผลผลิตของเส้นไหมที่มากต้องเลี้ยงด้วยความเอาใจใส่ 4) การใช้เส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นเมืองมาทอเป็นเส้นพุ่ง 5) เลือกสถานที่จัดตั้งโรงเลี้ยงไหมที่โรงเลี้ยงนั้นต้องอยู่ไม่ห่างจากแปลงหม่อนมาก 6) สร้างโรงเลี้ยงไหมสร้างตามแนวตะวันออกและทิศตะวันตก 7) เลี้ยงไหมเป็นรุ่นๆ เพื่อจะมีเวลาที่จะใช้ทำความสะอาดโรงเลี้ยงไหม และ 8) มีการเว้นระยะการใช้โรงเลี้ยงไหม เพื่อที่จะทำความสะอาดโรงเลี้ยงไหม ก่อนที่จะมีการเลี้ยงไหมในรุ่นต่อไป เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า ความรู้และการปฏิบัติใน

การพัฒนาการผลิตตามมาตรฐานการผลิตตามประเด็นดังกล่าว เกษตรกรมีความรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้องอย่างใดอย่างหนึ่งต่ำกว่าร้อยละ 50

1.2) องค์ความรู้ในการพัฒนาการผลิตใหม่

สำหรับองค์ความรู้ที่ควรมีการส่งเสริมให้กับเกษตรกร สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการผลิต ประกอบด้วย 2 ประเภท ดังนี้ 1) ภูมิปัญญาชาวบ้าน และ 2) เทคโนโลยีสมัยใหม่

1.2.1) ภูมิปัญญาชาวบ้าน แยกตามประเด็นย่อย มีรายละเอียดดังนี้

ในเรื่องของหนอนไหม พบ 5 ประเด็น คือ 1) การใช้จ่อหมน 2) การใช้ไม้ที่ลักษณะคล้ายมือกรงไหมออกจากจ่อ 3) ใช้เชือกจูงเวลาถ้ายมูลไหม 4) ลนจ่อด้วยไฟ และ 5) ชั้んเลียงไหม

ในเรื่องของใบหม่อน พบ 3 ประเด็น คือ 1) การเขย่าใบหม่อนให้หนอนไหมหล่นลงตาข่าย 2) การใช้เคียวเกี่ยวใบหม่อน และ 3) ใช้กรรไกรตัดกิ่งแต่งหม่อน

เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านที่ใช้อยู่เป็นภูมิปัญญาที่เกษตรกรได้จากรับการถ่ายทอดจากเกษตรกรผู้รู้ และเกษตรกรผู้เลียงไหมนำมาปรับปรุงและดัดแปลงใช้ให้เหมาะสมดังนั้น หากมีการส่งเสริมภูมิปัญญาดังกล่าว คือ ในเรื่องการเลียงไหมมากขึ้น จะสามารถเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาการผลิตไหมของเกษตรกรได้มากขึ้น

1.2.2) ด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่

ในเรื่องของ หนอนไหม พบ 2 ประเด็น คือ เครื่องลอกใยไหม และ 2) ใช้สว่านปั่นใยออกจากจ่อ

ในเรื่องใบหม่อน พบ 1 ประเด็น คือ เครื่องตัดหญ้าตัดแต่งแปลงหม่อน

เนื่องจากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรใช้เครื่องมือสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการเลี้ยงไหม เพื่อเป็นการทุนแรงในการเลี้ยงไหม โดยเกษตรกรมีการดัดแปลงเครื่องมือให้มีความเหมาะสมในการใช้เป็นอุปกรณ์ทุนแรงในการเลี้ยงไหม ดังนั้น ควรนำเทคโนโลยีที่ดัดแปลงใช้ในการเลี้ยงไหมเข้าไปส่งเสริม เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกร เพื่อเป็นการทุนแรงในการเลี้ยงไหมได้

2. รูปแบบการพัฒนาการผลิต

ควรจัดให้มีการอบรมความรู้และการจัดตั้งเวทีสนทนาภายในชุมชน เนื่องจากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรต้องมีการเลี้ยงและดูแลหนอนไหม แต่เกษตรกรไม่มีเวลาที่จะไปศึกษาหรือดูงานที่อื่น ดังนั้น เกษตรกรระบุว่าต้องการให้มีการฝึกอบรมในเรื่องของการเลี้ยงไหม เพื่อนำความรู้ใหม่ ๆ มาปรับปรุงใช้ในการเลี้ยงไหม นอกจากนี้เกษตรกรยังต้องการให้มีจัดตั้งเวทีสนทนา เพื่อการพูดคุย สนทนา และปรึกษาหารือกัน และช่วยเหลือกันในเรื่องของการเลี้ยงไหม เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงไหม ที่จะนำไปปรับใช้ในการเลี้ยงไหมของตนเองได้

3) การพัฒนากลุ่ม

ควรมีการพัฒนาทั้งในรูปแบบของการจัดฝึกอบรมความรู้และการจัดตั้งเวทีสนทนา ในประเด็นของการพัฒนาศักยภาพผู้นำ การพัฒนาศักยภาพสมาชิก และการพัฒนาบรรยากาศกลุ่ม เนื่องจากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า กลุ่มนี้เป็นกลุ่มผู้เลี้ยงไหมเป็นที่มีความเข้มแข็ง สมาชิกภายในกลุ่มมีความสามัคคีกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยเกษตรกรมีการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาในทุกๆเดือนไม่ว่าจะเป็นปัญหาในเรื่องของการเลี้ยงไหมและปัญหาเรื่องกลุ่ม สมาชิกกลุ่มรับทราบการดำเนินงานและปัญหาที่เกิดขึ้น และช่วยกันแก้ไขปัญหา ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จทั้งในเรื่องของการเลี้ยงไหมและการดำเนินงานของกลุ่มกลุ่ม

4. การพัฒนาปัจจัยเสริมอื่นๆ

4.1) หน่วยงานของรัฐบาลควรที่จะเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการเลี้ยงไหม ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้อง ควรที่จะมีการกำหนดวิธีการหรือแนวทางในการพัฒนาการเลี้ยงไหมให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากว่าผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า หน่วยงานของทางรัฐบาลไม่ได้มีบทบาทในการพัฒนาการเลี้ยงไหม หน่วยงานจากทางเอกชนมีบทบาทในการพัฒนาการเลี้ยงไหมมากกว่า

4.2) รัฐควรมีมาตรการประกันราคาไหมให้เป็นมาตรฐานที่แน่นอน เพื่อทำให้เกิดความเป็นธรรมต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงไหม เนื่องจากว่าผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า กลุ่มผู้เลี้ยงไหมเป็นกลุ่มที่ขึ้นตรงกับทางบริษัท ดังนั้นราคาในการซื้อขายจะเป็นเกณฑ์ที่ทางบริษัทกำหนดขึ้นแต่เพียงฝ่ายเดียว

4.3) ทางกลุ่มควรมีการแปรรูปรังไหมให้เป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าของผลผลิต เพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร เนื่องจากว่าผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า รังไหมที่เสียหรือเศษใยไหมเกษตรกรจะทิ้ง ควรที่จะนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์

4.4) หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ผลิตสื่อ ประเภทสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อทางวิทยุโทรทัศน์ควรที่จะให้การสนับสนุนในเรื่องของการพัฒนาการผลิตไหม เพื่อที่จะเป็นตัวอย่างและสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาการผลิตไหม เนื่องจากว่า สื่อมวลชนเป็นสื่อที่สมาชิกกลุ่มให้ความสนใจในการเปิดรับข่าวสารเป็นอย่างมาก

5. สำหรับโครงการพัฒนาการเลี้ยงไหมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ควรพิจารณาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการผลิตไหม ประกอบด้วย ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การสนับสนุนจากกลุ่มความรู้ในการเลี้ยงไหม และประสบการณ์ในการเลี้ยงไหม เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อความคาดหวังในการพัฒนาการผลิตไหม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานกลุ่มในเชิงเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จและกลุ่มที่ไม่ประสบผลสำเร็จ เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาการผลิตใหม่ เป็นการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จและกลุ่มที่ไม่ประสบผลสำเร็จ ทำให้ทราบตัวแปรที่เป็นปัจจัยที่แตกต่างกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไป

2) ควรศึกษาตัวแปรอิสระอื่นๆ เช่น เงินทุนในการเลี้ยงไหม ช่องทางตลาด ทักษะคิดต่อเจ้าหน้าที่ของทางรัฐบาลและเอกชน ที่มีผลต่อความคาดหวังในการพัฒนาการผลิตไหม

3) ควรศึกษาเรื่องของการสร้างแรงจูงใจในการรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากว่า แรงจูงใจเป็นปัจจัยเริ่มต้นที่ทำให้เกษตรกรสนใจในการร่วมกันรวมกลุ่มและเป็นแนวทางในการดำเนินงานกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ

4) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะเป็นแนวทางในการดำเนินงานกลุ่ม เนื่องจากว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มจะทำให้ทราบถึงขั้นตอนในการดำเนินงาน และสามารถที่จะเปรียบเทียบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งที่เป็นปัจจัยในการดำเนินงานกลุ่มได้อย่างชัดเจน